

Centrum för europaforskning Verksamhetsberättelse 2020

Nedan redovisas 2020 års verksamhet inom Centrum för europaforskning. Redovisningen är uppdelad i de fyra huvuduppdrag som centret arbetar med:

- Stimulera forskning samt gränsöverskridande och tvärvetenskapliga samarbeten inom Lunds universitet kring teman som berör EU och Europa
- Stimulera samarbeten med andra lärosäten kring teman som berör EU och Europa
- Aktivt vidareutveckla och underlätta samverkan med offentlig sektor, samhällsliv och näringsliv kring teman som berör EU och Europa
- Utgöra en inflytelserik röst i vetenskapssamhället och samhällsdebatten.

Verksamhetsberättelsen är strukturerad efter dessa målsättningar, även om flera delar av CFE:s arbete bidrar parallellt till flera av målsättningarna. En ekonomisk redovisning finns i bilaga 1.

Centrum för europaforskning vid Lunds universitet
Ekonomihögskolan
Box 7080
SE-220 07 LUND
info@cfe.lu.se

2021-01-20

Den globala coronapandemin präglade till stor del Centrum för europaforskning (CFE) verksamhet under 2020. Ett antal planlagda aktiviteter behövde skjutas upp, ställas in, eller ändra format. Ändå fortsatte verksamheten och nya projekt påbörjades, inklusive lanseringen av den nya skriftserien Viewpoint Europe.

Ledning och styrelse

Under 2019 bestod Centrum för europaforskning (CFE) av Jörgen Hettne, prefekt och professor vid institutionen för handelsrätt, var föreståndare (40 procent). Maria Strömvik, fil dr och lektor vid statsvetenskapliga institutionen, var biträdande föreståndare (60 procent) och Anamaria Dutceac Segesten, fil dr i statsvetenskap och lektor i Europastudier, var biträdande föreståndare (25 procent).

Mastersstudenten Agnes Wiberg arbetade som centrets amanuens (35 procent) fram till höstterminen, då mastersstudenten Evelina Hagberg tog över. Under vårterminen hade CFE även en praktikant, Hannes Pennsäter, men på grund av pandemin togs ingen praktikant in under höstterminen 2020.

Styrelsen bestod liksom de två föregående åren av Ulf Hedetoft, professor i internationella studier vid Köpenhamns universitet (ordförande), Sverker Gustafsson, professor emeritus i statsvetenskap, Henrik Wenander, professor i juridik, Katarina Areskoug Mascarenhas, chef för Europeiska kommissionens representation i Sverige, Blaženka Scheuer, lektor i bibelvetenskap, Jan Henrik Nilsson, docent i kulturgeografi samt Maria Persson, docent i nationalekonomi.

Vid årsskiftet 2021 tillträder en ny styrelse med Katarina Areskoug Mascarenhas som ordförande.

Stimulera forskning samt gränsöverskridande och tvärvetenskapliga samarbeten inom Lunds universitet kring teman som berör EU och Europa

Stöd för nya forskningsidéer

För att uppmuntra till ny europaforskning vid universitetet utlyser CFE stöd till universitetsanställda forskare för förberedelser av forskningsansökningar med tydlig europelevans. Samverkansprojekt där den europaforskning som bedrivs (eller planeras att bedrivs) är ämnes- och fakultetsöverskridande, prioriteras. Under 2020 delades stöd ut till sju stycken projekt (se bilaga 2).

Stöd för samtal och dialog om EU och Europa inom universitet

För att möjliggöra organisering av seminarier, föreläsningar, symposier med europatema vid Lunds universitet – särskilt med inbjudna forskare från andra forskningsmiljöer – delar CFE regelbundet ut ett seminariestöd. Två utlysningssomgångar genomfördes under 2020. Sammanlagt gavs stöd till sju stycken seminarier, seminarieserier eller symposier, vid tre olika fakulteter (se bilaga 3 för en lista).

Precis som andra delar av verksamheten påverkades seminariestöden av universitets restriktioner till följd av pandemin. Det innebär att vissa seminarier som finansierats inte kunde genomföras alls eller vid den tilltänkta tidpunkten. Andra behövde anpassas till digitalt format.

Öka studenters intresse för EU och Europa

För att öka synligheten för olika discipliners europaforskning uppmuntrar CFE till gemensamma föreläsningar och seminarier för studenter som är intresserade av Europa, inte minst vid de utbildningsprogram med koppling till Europa som finns vid flera fakulteter.

I februari hölls till exempel en öppen föreläsning för studenterna om EU:s handelspolitik av Lars Nilsson från EU-kommissionens generaldirektorat för handel. Samma månad hölls även en föreläsning om EU:s strategiska kommunikation om den gröna given, av Anca Scortariu från EU-kommissionens generaldirektorat för kommunikation.

Som ett incitament till studenter som funderar på att skriva sina uppsatser om europarelaterade frågor delar CFE årligen ut ett uppsatspris för bästa uppsats med europatema. År 2020 tilldelades Kristy Louise Rhades priset för masteruppsatsen ”How European welfare states perpetuate the growth imperative and why alternatives are needed”. På CFE:s webbplats publicerades en intervju med Kristy om uppsatsskrivandet och ämnet i sig för att uppmärksamma andra studenter på möjligheten att bli nominerad.

CFE utlyser sedan många år resestipendier till studenter som kan dra nytta av att utföra fältstudier i samband med sitt kandidat- eller masteruppsatsarbete. Sådana resestipendier kunde dock inte delas ut under år 2020 med anledning av pandemin.

CFE samarbetar även med UPF Lund. Under hösten samarrangerades ett evenemang som streamades via Facebook Live. Doktoranden Alena Minchenia, från Språk- och litteraturcentrum, avdelningen för öst- och centraleuropakunskap, föreläste om de ihärdiga demonstrationer som följde efter presidentvalet i Belarus i augusti.

Stimulera samarbeten med andra lärosäten kring teman som berör EU och Europa

Flera delar av CFE:s verksamhet syftar till att möjliggöra samarbeten med andra lärosäten. Det seminariestöd som nämndes ovan möjliggör till exempel inbjudningar till forskare från andra forskningsmiljöer för att delta i seminarier, föreläsningar, och symposier med europatema vid universitetet.

CFE samarbetade under hösten och vintern (2019-2020) med Institutet för mediastudier i Stockholm i en studie om rapportering av EU-politik i media under Maria Strömviks ledning. Imars presenterades studien, tillsammans med andra studier, i antologin ”När beslutet drog till Bryssel stannade journalistiken hemma” via ett direktstreamat seminarium från Europahuset i Stockholm.

Jörgen Hettne presenterade en studie om europeisk industripolitik och statsstöd i Bryssel den 31 januari 2020 som arrangerades av Svenska institutet för och europapolitiska studier (Sieps) samt deltog som talare i en konferens om europeisk minimilön den 23 april 2020, likaså anordnad av Sieps.

Ett samarbete med universitet i alla nordiska länder kring att skapa en Nordic Association for European Studies (NAES) pågick under 2020 och en planerad lanseringen av ett Öresundsnätverk för europastudier pausades under 2020 på grund av pandemin. CFE är i hög grad involverat i dessa samarbeten.

Aktivt vidareutveckla och underlätta samverkan med offentlig sektor, samhällsliv och näringsliv kring teman som berör EU och Europa

Lunds kommun planerade att hålla en EU-dag våren 2020, bl a i samarbete med CFE. Denna dag sköts senare upp till hösten år 2020, men har nu skjutits upp igen till år 2021 på grund av pandemin. Det tilltänkta temat är klimatpolitik, digital omvandling och innovation. CFE deltog i planeringsprocessen under 2020 och fortsätter att arbeta utifrån ambitionen att arrangera ett seminarium under EU-dagen rörande forskning om framtidens Europa.

CFE var även med och stöttade Lunds kommuns arbetet med att formulera en ansökan om att få bli ett Europa Direkt informationskontor.

Under våren hölls även en digital föreläsning för Lunds kommun av Jörgen Hettne om EU:s påverkan på kommunal verksamhet med särskild inriktning på EU:s upphandlingsregler.

CFE fortsatte även sitt nära samarbete med Europaforum Hässleholm. Under år 2020 hölls den årliga konferensen i en avskalad digital form. CFE var medarrangör och deltog under förmiddagen i två paneler: Jörgen Hettne talade om EU och coronapandemin och Maria Strömvik om det stundande USA-valet.

CFE fortsatte att odla kontakter med andra utåtriktade aktörer vid universitetet. Bland annat deltog både Maria Strömvik och Anamaria Dutceac Segesten i LU Futuras framtidsvecka där de under ett seminarium diskuterade EU efter corona. Anamaria höll en presentation om corona och kommunikation medan Maria fokuserade på EU och kriser i större drag. Seminariet hade en begränsad publik på plats och har sänts i efterhand av Utbildningsradion.

Altinget.se kontaktade CFE under våren för att få expertkommentarer på arbetet med att utveckla en webbtjänst som löpande ska följa nya lagstiftningsinitiativ inom EU.

Utgöra en inflytelserik röst i vetenskapssamhället och samhällsdebatten

I början av året lanserade CFE publikationsserien Viewpoint Europe. Ambitionen är att forskare snabbt ska kunna få ut forskningsrelaterade budskap till en allmän publik och samtidigt bidra med policyrekommendationer som kan påverka det offentliga samtalet. Det första numret av skriftserien, ”Hur väl förankras Sveriges EU-politik?” presenterades av författaren Maria Strömvik på ett seminarium som samarrangerades tillsammans med EU-kommissionen i Stockholm i februari. Bland annat deltog Eva Sjögren, chef för Statsrådsberedningens EU-kansli och representanter från flera stora intresseorganisationer. Rapporten uppmärksammades i media, bl a i Vetenskapsradion, Expressen, Sydsvenskan, Dagens Samhälle, Altinget, och Skånska Dagbladet.

LEDARE

YLVA NILSSON

Det är Sverige som sätter demokratin ur spel i EU

Publicerad 14 feb 2020 kl 19.00

Det var nog aldrig meningen att regeringen därför skulle uppfatta EU-förhandlandet som sin privatsak. Men så ser det ut i praktiken

Foto: KRISTOFER SANDBERG

EU får ofta kritik för ett demokratiskt underskott. Men i Sverige sjabblar vi själva ännu värre med demokratin i EU-arbetet.

Rapporten blev också uppmärksam av riksdagsförvaltningen som bjöd in Maria Strömvik för att presentera rapporten för riksdagstjänstemännen. Särskilt intresse visades från de tjänstemän som arbetar med att utveckla formerna för samråd mellan riksdagen och regeringen i EU-relaterade frågor. Även Svenskt Näringsliv bjöd in Maria Strömvik för att presentera rapporten i Stockholm.

Med samma ambition om att uppfylla den så kallade tredje uppgiften, d v s att sprida forskningsrelaterad kunskap till det omgivande samhället, driver CFE också Sveriges enda tvärvetenskapliga forskarblogg med EU- och europatema: Europakommentaren.eu. Bloggens verksamhet fortsatte under år 2020 och flera av skribenterna använde särskilt Europakommentaren som ett sätt att kortfattat föra ut delar av de forskningsresultat som de samtidigt publicerade i t ex en vetenskaplig tidskrift.

Den största gruppen regelbundna läsare av bloggen under 2020 är alltså beslutsfattare och tjänstemän i statlig och kommunal förvaltning samt statliga myndigheter och intresseorganisationer. Efter presentationen av det första numret av Viewpoint Europe för riksdagsförvaltningen (se ovan) tillkom ett flertal nya prenumeranter därifrån. Det finns även journalister och skribenter bland prenumeranterna.

Under år 2020 skrev 12 forskare, primärt från Lunds universitet men även från andra lärosäten, totalt 12 blogginlägg inom humaniora, juridik, filosofi, ekonomi och samhällsvetenskap (se bilaga 4 för en lista). Antalet ”besök” på bloggen låg på 4 800, vilket är en ökning jämfört med år 2018 (3 800) men en liten minskning jämfört med år 2019 (5 200) vilket beror på att färre inlägg publicerades under 2020 jämfört med våren 2019.

Europarelaterad verksamhet vid universitetet sprids också löpande av CFE via sociala medier som Facebook, Twitter och LinkedIn. CFE:s maillista växte även under år 2020 och består nu av nästintill 400 prenumeranter. Sammantaget når CFE via dessa kanaler en stor skara av europaintresserade personer både inom och utanför universitetet.

CFE:s webbplats är en viktig del i hur centret presenterar sin verksamhet och når ut till allmänheten. Under 2020 blev det klart att webbplatsen behövde förändras. Den universitetsgemensamma webblösningen i Drupal 7 ersattes med Drupal 8 och i samband med det konstaterade CFE i samråd med LU kommunikation att webbplatsen hade flera grundläggande fel som gjorde att en total ombyggnad var den bästa lösningen. Ett arbete påbörjades därför för att skapa en ny parallellspråkig webbplats (svenska och engelska). Samtidigt påbörjades även arbetet med att tillgänglighetsanpassa innehållet på webbplatsen i enlighet med EU:s nya direktiv. Lanseringen av den nya webbplatsen planeras till april 2021.

Bilaga 1. Ekonomisk redovisning

Resultaträkning	Utfall 2019 december	Utfall 2020 december	Budget 2020	Avvikelse utfall-budget
Anslag	2 579	2 948	3 047	-99
Ytterligare tilldelning	-168	-347	-580	233
Bidrag	4	0	83	-83
Finansiella intäkter	0			
Summa Intäkter	2 415	2 601	2 550	51
Personal	-1 527	-1 572	-1 535	-37
Övrig drift	-263	-312	-854	542
Indirekta kostnader	-408	-287	-287	0
Finansiella kostnader	0	0		0
Summa Kostnader	-2 198	-2 171	-2 676	505
Summa RR Officiell	217	430	-126	556

Utfallet för 2020 jämfört med budget visar en differens på 556 tkr. Anledningen till denna differens är att det på intäktssidan inte betalats ut fullt så mycket medel till beviljade forskningsansökningar och seminarier samt att flera evenemang har skjutits upp. På kostnadssidan har också övriga driftkostnader varit lägre jämfört med budget. Detta på grund av att det inte rests i den omfattning som var väntat. Överlag har CFE:s utåtriktade verksamhet påverkats av Covid-19. Större evenemang där CFE skulle ha medverkat har ställts in, t.ex. en EU-dag i samarbete med Lunds kommun och Europaforum 2020 (även om ett avskalat digitalt Europaforum till slut ägde rum i december med CFE:s medverkan, se ovan). En omställning har överlag skett till mer webbaserade evenemang, vilket minskat kostnaderna. CFE planerar att intensifiera den webbaserade verksamheten under våren 2021, med tanke på att pandemin ännu inte är över. CFE:s verksamhet i övrigt, t.ex. bloggen Europakommentaren och utgivningen av Viewpoint Europe har dock inte påverkats.

Bilaga 2. Stöd till förberedelser av forskningsansökningar

VT20

- Johan Axhamn och Ulrika Wennersten, Institutionen för handelsrätt, Ekonomihögskolan. Upphovsrätt och algoritmisk kreativitet. 80 000 kr
- Daria Davitti and Britta Sjöstedt, Juridiska fakulteten. The European Green Deal and the Sustainable Development Goals: Financing a “Just Transition” to a Greener Europe? 99 185 kr
- Hege Markussen, Centrum för teologi och religionsvetenskap, Humanistiska och teologiska fakulteterna. Transnational Religious Networks in European Domestic Politics. The women struggle of the Union of European Alevi Women. 122 146 kr
- Alexander Maurits, Centrum för teologi och religionsvetenskap, Humanistiska och teologiska fakulteterna. Religion on Show: Religion at World’s Fairs during the Nineteenth and Twentieth Centuries. 60 000 kr som endast kan användas som stöd till LU-anställda forskare i projektet.

HT20

- Cécile Brokelind, Institutionen för handelsrätt, Ekonomihögskolan; Åsa Hansson, nationalekonomiska institutionen, Ekonomihögskolan. Toward’s an EU’s own tax? 100 000 kr
- Ulrika Wennersten, Andreas Inghammar och Peter Gottschalk, Institutionen för handelsrätt, Ekonomihögskolan. European sustainable fashion. 130 000 kr
- Marja-Liisa Öberg, Juridiska institutionen, juridiska fakulteten. Cross-border regions in the EU: Redefining law and policy. 50 000 kr.

Bilaga 3. Stöd till seminarier, föreläsningar och symposier

VT20

- Daria Davitti and Britta Sjöstedt, Juridiska fakulteten. The European Green Deal: Financing a “Just Transition” to a Greener Europe? Perspectives from Law and Economics. Beviljas till ett belopp om max 50 000 kr.
- Zvezda Vankova. Seminars on the feasibility of labour mobility for refugees as a complementary pathway for admission in the EU. 18 700 kr

HT20

- Julian Nowag, Juridiska institutionen. European law discussion group. 17 500 kr.
- Ann-Christine Hartzén och Vincenzo Pietrogiovanni, Institutionen för handelsrätt, Ekonomihögskolan. Fair wages, in-work poverty and industrial relations in the EU. 28 000 kr.
- Ryszard Bobrowicz och Johanna Gustafsson Lundberg, humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet. Symposium: comparative study of religious literacy in Europe. 31 940 kr.
- Ulrika Wennersten, Johan Axhamn och Peter Gottschalk, institutionen för handelsrätt, Ekonomihögskolan. Intellectual property, trade and sustainability. 47 412 kr.
- Barbara Törnquist-Plewa, Mattias Nowak och Ryszard Bobrowicz, humanistiska och teologiska fakulteterna. Constitutional law, illiberalism and the rule of law in Europe. 21 420 kr.

Bilaga 4. Inlägg på Europakommentaren under 2020

- Michel Vincent Anderlini. 30 november 2020. Relationen med Belarus tillbaka på rutaett.
- Ewa Rabinowicz. 20 november 2020. Jordbrukspolitiken efter 25 år i EU.
- Björn Fägersten. 2 november 2020. Sveriges och Europas autonomi.
- Ulf Bernitz. 11 november 2020. EU:s lagstiftning sprids över världen.
- Ann-Christine Hartzén. 29 juni 2020. Covid-19 tydliggör behov av forskning om arbetsfattigdom i Europa.
- Karin Åberg. 23 oktober 2020. Utmaningar väntar EU:s migrationspakt.
- Maximilian Conrad. 24 april 2020. Coronakrisen illustrerar den postfaktiska politiken.
- Jörgen Hettne. 8 maj 2020. Behöver EU en minimilön?
- Cécile Brokelind. 16 april 2020. Dags att harmonisera bolagsskatten.
- Martin Karlsson. 9 april 2020. Oviss framtid för det europeiska medborgarinitiativet.
- Lykke Friis. 29 mars 2020. Över 2 300 EU-medborgare har fått flyghjälp av EU.
- Maria Strömvik. 4 februari 2020. Regeringen glömmer att förankra EU-politiken.

Bilaga 5. Seminarier och konferenser arrangerade av CFE (inklusive samarrangemang och sponsrade seminarier)

- 17 januari 2020. Lessons of Military History: The Soviet World War II Experience and Future Warfare, 1945-2020. Föreläsning sponsrad av CFE.
- 24 januari 2020. Regulating labour in the gig economy. Samarrangemang.
- 29 januari 2020. Brexit – vad händer nu? Seminarium med kommentar av Jörgen Hettne.
- 31 januari 2020. Learning from history in diplomacy. Föreläsning sponsrad av CFE.
- 4 februari 2020. Hur väl förankras Sveriges EU-politik? Seminarium av CFE. Lansering av Viewpoint Europe.
- 10 februari 2020. Visual communication: from thought to feeling – how the European Commission uses visual storytelling to inform and to engage.
- 10 februari 2020. Jews, pagans, sceptics and emperors: christian apologetics in a postsecular age. Samarrangemang.
- 12 februari 2020. Guest lecture: EU trade policy and current global trade tensions.
- 14 februari 2020. Forensic truth: Polish debate about exhumation in Jedwabne. Sponsrat av CFE.
- 13 mars 2020. Topographies of terror – how to read landscapes in 20th-century East Central Europe. Sponsrat av CFE.
- 17 mars 2020. EU:s journalistiska underskott. Samarrangemang.
- 17 april 2020. Remembering an unbearable past: lessons from Nazi history for the present and future. Sponsrat av CFE.
- 15 oktober 2020. EU efter corona. CFE:s Maria Strömvik och Anamaria Dutceac Segersten som medverkande. Samarrangemang.
- 22 oktober 2020. Does Europe need a concept of the Global East? Sponsrat av CFE.
- 11 november 2020. ”To be like water”: Societal transformations in the ongoing political protests in Belarus. Samarrangemang.
- 17 november 2020. Multi-stakeholder partnerships and human rights accountability: what implications for a greener future? Sponsrat av CFE.
- 27 november 2020. Europaforum Hässleholm. CFE är partners.